

An icon of a prophet, likely Joel, with a long grey beard and hair, wearing a red robe. He holds a scroll with Hebrew text. The background is a textured gold leaf.

Stemmen van
hoop en bekering

Een Bijbels leerhuis over de kleine profeten

2024-2025

—
De profeet Joël
'Keer terug tot Mij met heel je hart'

1. Welkom en lied

Binnenkort is het Aswoensdag en begint de veertigdagentijd. Dan bereiden we ons voor op het grote feest van Pasen. Maar eerst trekken we door de woestijn, gaan we een weg van ommekeer en bekering. Het boek Joël is de ideale gids om ons voor te bereiden. Het is dus niet zonder reden dat tijdens de Aswoensdagviering de Eerste lezing altijd uit het tweede hoofdstuk van het boek Joël komt.

Naast deze liturgische insteek, is het boek Joël ook nog opmerkelijk om een andere reden. De profeet Joël was vertrouwd met verschillende andere Bijbelboeken, daarover later meer. Maar hij ontwikkelt enkele thema's die voorkomen bij de twaalf kleine profeten. Het zijn niet enkel twaalf verschillende boeken, doorheen de lectuur van Joël wordt duidelijk dat ze thematisch toch sterk met elkaar verbonden zijn. Als we 'de dag van de Heer' bespreken, komt dit beknopt terug aan bod.

God vraagt ons om tot Hem terug te keren. Niet onze kleren moeten we scheuren, maar wel ons hart. Want God is genadig en trouw. Laat ons deze bijeenkomst beginnen met het zingen van het lied Erbarm u God (ZJ 320). Stort in mijn hart, een nieuwe geest.

ZJ 320 Erbarm U, God.



1. Er - barm U, God, en delg ge - na - dig het kwaad dat
2. Ik heb mij te - gen U mis - dra - gen, voor U al -
3. Laat in mijn hart uw wijs - heid zin - ken, her - schep mijn
4. Laat mij de roep der vreug - de ho - ren en wek zijn
5. Geen brand - al - taar kan U be - ha - gen; maar uw barm -



1. ik heb aan - ge - richt en was mij schoon: ik zie ge -
2. leen heb ik mis - daan: Gij moogt voor uw ge - richt mij
3. hart in zijn ge - heel; be - spren - kel mij, ik zal weer
4. weer - galm in mijn ziel: ik roep te - rug al wie ver -
5. har - tig - heid aan - schouwt wat ik be - reid als of - fer -



1. sta - dig mijn zon - den voor mijn aan - ge - zicht.
2. da - gen, en in recht - vaar - dig - heid mij slaan.
3. blin - ken en schit - te - ren als ver - se sneeuw.
4. lo - ren uit uw ge - na - de ne - der - viel.
5. ga - ve: een hart vol dee - moed en be - rouw.



O - pen mijn mond om U te lo - ven, stort in mijn



hart, een nieu - we geest!

2. Korte voorstelling van de profeet Joël

Over de profeet Joël weten we niets. Uit de eerste regel kennen we zijn naam, en de naam van zijn vader: Petuel. Waar of wanneer hij leefde, weten we niet met zekerheid. Hij kan gesitueerd worden in Juda rond de vierde eeuw. Joël is één van de latere profeten, en dat schemert ook door in zijn teksten. Hij was duidelijk vertrouwd met zijn voorgangers, en regelmatig herneemt hij een gedachte of formulering. Een centrale gedachte, die we later zullen ontwikkelen, is de dag van de Heer. Deze komt ook aan bod bij andere profeten.

Joël, en dat maakt hem tot een bijzondere profeet, spreekt niet over de zonden van Israël. Hij lijst de tekortkomingen niet op. De blik van Joël is gericht op de einder. Zijn focus ligt op het einde der tijden. Net daarom, met die apocalyptische gloed aan de horizon, is die bekering van groot belang.

De naam Joël is al veelzeggend. Hij betekent: de Levende is God. Om het leven te vinden, dienen we ons tot God te bekeren. Het is de rode draad doorheen het boek Joël.

Laten we opnieuw kijken naar een filmpje van The Bible Project over de profeet Joël. (<https://www.youtube.com/watch?v=a6HfWfnpRJE>)

3. De tekst lezen (Joël 2)

Twee thema's komen sterk aan bod in het tweede hoofdstuk, met name de dag van de Heer (v1-17) en Gods reactie (v18-27). Wat kenmerkt de beide aspecten? Noteer deze tijdens de lectuur in de tabel.

Joel 2, 1-27

Naderend onheil

¹Blaas de ramshoorn op de Sion,

blaas alarm op mijn heilige berg,

laten de inwoners van het land beven:

De dag van de HEER komt! Hij is nabij!

²Het is een dag van duisternis en donkerte,

een dag van dreigende, donkere wolken.

Als het morgenlicht over de bergen,
zo nadert een groot en machtig volk,
zoals er nooit tevoren geweest is
of ooit nog zal zijn tot in het verste nageslacht.

³Voor hen uit gaat een verterend vuur,
een verzengende vlam volgt hen op de voet;
als de tuin van Eden ligt het land voor hen,
achter hen blijft een kale woestijn.
Niets en niemand kan ontkomen.

⁴Het lijken wel paarden,
als strijdrossen draven ze voort;
⁵als het ratelen van strijdwagens
klinkt hun opmars over de bergtoppen,
als het knetteren van stro dat in het vuur verteert,
als een machtig volk dat zich opstelt voor de strijd.

⁶Bij die aanblik krimpen allen ineen,
alle gezichten verbleken.

⁷Als krijgshelden komen zij aanstormen,
als strijders beklimmen zij de muren.
Ieder houdt vast aan zijn eigen weg,
niet één wijkt ervan af;

⁸geen van hen duwt een ander opzij,
ze trekken op in gelid.

Ook als er sneuvelen door tegenstand,
verbreken zij hun gelederen niet.

⁹Ze bestormen de stad,
ze klimmen over de muren heen,
ze dringen de huizen binnen,

ze komen als dieven door de vensters.

¹⁰Bij die aanblik beeft de aarde,

siddert de hemel;

zon en maan verduisteren,

sterren doven hun glans.

¹¹Het is de HEER –

zijn stem schalt voor zijn leger uit,

zijn strijdkrachten zijn geweldig,

zijn bevel wordt met groot vertoon volbracht.

Groot en ontzagwekkend is de dag van de HEER!

Wie kan die dag doorstaan?

¹²Nu dan – spreekt de HEER –, keer terug tot Mij met heel je hart, door te vasten, te treuren en te rouwen. ¹³Niet je kleren moet je scheuren, maar je hart. Keer terug tot de HEER, jullie God, want Hij is genadig en liefdevol, geduldig en trouw, en bereid het onheil af te wenden.

¹⁴Misschien verandert Hij van gedachten, ziet Hij af van zijn voornemen en laat Hij een spoor van zegen achter, zodat jullie weer graan en wijn kunnen offeren aan de HEER, jullie God.

¹⁵Blaas de ramshoorn op de Sion,

kondig een vastentijd af

en roep op tot een plechtige samenkomst.

¹⁶Breng het volk bijeen,

laat heel Israël zich reinigen.

Breng de oude mensen tezamen,

verzamel de kinderen, ook de kleintjes aan de borst.

Laat de bruidegom opstaan van het bruidsbed,

laat de bruid het slaapvertrek verlaten.

¹⁷Priesters, dienaren van de HEER,

hef een smeekbede aan in de tempel,

tussen altaar en voorhal:

‘Ach HEER, spaar uw volk, uw eigendom,

geef het niet prijs aan spot en hoon van andere volken.

Waarom zouden zij mogen zeggen:

“En waar is nu hun God?”

Wat raakt jou in deze tekst?

De dag van de Heer is ...

Belofte van herstel en zegen

¹⁸Toen nam de HEER het op voor zijn land en ontfermde zich over zijn volk. ¹⁹Hij gaf zijn volk dit antwoord: Ik zal jullie weer overvloedig voorzien van graan, wijn en olie. Ik zal jullie niet meer prijsgeven aan de spot van andere volken. ²⁰Ik zal jullie bevrijden van de vijand uit het noorden. Ik verdrijf hem naar een dor en woest land. De voorhoede van zijn leger drijf Ik in

het oosten de zee in en zijn achterhoede in het westen. Dan zal een stank opstijgen, de geur van bederf zal opstijgen van hem die zulke grote daden deed.

²¹Wees niet bang meer, akkers, wees blij en verheug je, want de HEER heeft grote daden gedaan!

²²Wees niet bang meer, dieren van het veld, want een kleed van groen bedekt de woestijn, de bomen dragen volop vrucht, vijgenboom en wijnstok geven hun rijkdom.

²³En jullie, kinderen van Sion, wees blij en verheug je in de HEER, jullie God, want Hij gaf regen om je te verkwikken, Hij liet de regen overvloedig op je neerdalen, vroege regen en late regen, elk op de juiste tijd.

²⁴De dorsvloeren liggen weer vol met graan, de perskuipen lopen over van wijn en olie.

²⁵Ik zal jullie schadeloosstellen voor al die jaren waarin je oogst is opgevreten door sprinkhanen, zwerm na zwerm, door mijn grote leger, dat Ik op jullie had afgestuurd. ²⁶Jullie zullen weer volop te eten hebben, meer dan genoeg, en de naam van de HEER, je God, prijzen, want Ik heb wonderbaarlijk met jullie gehandeld; nooit meer zal mijn volk te schande staan. ²⁷Dan zullen jullie inzien dat Ik in Israëls midden ben, dat alleen Ik, de HEER, jullie God ben; nooit meer zal mijn volk te schande staan.

Wat raakt jou in deze tekst?

Gods reactie is ...

Pauze

4. De tekst doorgronden

Dag van de Heer

De Dag van de Heer is het kernbegrip in deze perikoop. Maar het is geen begrip dat exclusief bij Joël te vinden is. Zoals in het filmpje beschreven, kent hij de andere geschriften goed. Zijn beschrijving van de Dag van de Heer is dus niet uniek. Vergelijk even de volgende passages

De dag van de HEER breekt aan, meedogenloos, grimmig, in brandende toorn. Het land zal in een woestenij veranderen, de zondaars die er wonen verdelgt Hij. (Jesaja 13,9)	
Wee degenen die verlangen naar de dag van de HEER! Wat zal hij jullie brengen, de dag van de HEER? Duisternis, geen licht. (Amos 5,18)	
Maar de dag van de HEER is nabij voor alle volken; dan zal met jou gedaan worden wat jij met hen gedaan hebt, dan zullen je daden op je eigen hoofd neerkomen. (Obadja, 15)	
Die dag zal een dag zijn van razernij, een dag van angst en benauwdheid, een dag van verderf en verwoesting, een dag van duisternis en donkerte, een dag van dreigende, donkere wolken, (Sefanja 1, 15)	

De Dag van de Heer, zoals beschreven bij Joël 2,1-11 is dus helemaal niet uniek. Het is ook bij andere profeten te vinden.

Na vers 11 spreekt de Heer. Hij komt smeken dat de mensen zich bekeren, omkeren naar Hem. Lees opnieuw 2,12-14. Hoe beschrijft God zichzelf?

God vraagt dat we terugkeren naar Hem door ons hart te scheuren. Door in ons diepste binnenste ons te bekeren. Maar God wil zich ook bekeren. Hoe toont zich dat?

Het is een bekeren van ons naar God, en God naar ons. God is tot heel veel bereid, nu wij nog. God leeft met ons mee.

Gods reactie

Het eerste deel komt het visioen. Na het vasten en gebed breekt er een nieuwe dageraad aan. Hoe komt deze nieuwe toekomst tot stand?

Er is een scherp contrast tussen deel één en deel twee. Wat verwoest was, wordt hier terug gegeven in overvloed. Zoek even de contrasterende verzen op tussen beide delen.

Voor hen uit gaat een verterend vuur, een verzengende vlam volgt hen op de voet; als de tuin van Eden ligt het land voor hen, achter hen blijft een kale woestijn. Niets en niemand kan ontkomen. (Joël 2,3)	
Bij die aanblik krimpen allen ineen, alle gezichten verbleken. (Joël 2,6)	

Welk inzicht verwerft het volk op het einde van het tweede hoofdstuk?

5. De tekst overwegen



© Eigen foto



© eigen foto



© Wikipedia Commons

Het Laatste Oordeel – Vasari en Zuccari (1572-1579) in de Duomo van Firenze

Enkele vragen ter overweging:

- Zie je een gelijkenis tussen de Dag van de Heer, zoals beschreven door de profeet Joël en de beschilderde koepel?
- Kan je de ramspoed herkennen uit het eerste deel van hoofdstuk 2, en de hoop uit het tweede deel? Hoe toont zich dit?
- Het Laatste Oordeel is een veelvoorkomend thema binnen de kunst. Verandert de lectuur van de profeet Joël jouw kijk op dit thema?
- *“¹³Niet je kleren moet je scheuren, maar je hart. Keer terug tot de HEER, jullie God, want Hij is genadig en liefdevol, geduldig en trouw, en bereid het onheil af te wenden.”*
Aan het begin van de veertigdagentijd, ben jij bereid om niet enkel jouw kleren maar ook jouw hart te scheuren?
- *“²⁷Dan zullen jullie inzien dat Ik in Israëls midden ben, dat alleen Ik, de HEER, jullie God ben; nooit meer zal mijn volk te schande staan.”*
De kathedraal staat centraal in de stad, de koepel centraal in de kerk en Christus het brandpunt van de fresco. Neemt hij ook zo een centrale plaats in, in ons leven?

6. Antwoorden in gebed

Openingsvers

God, kom mij te hulp.

Heer, haast U mij te helpen.

Eer aan de Vader en de Zoon en de Heilige Geest.

Zoals het was in het begin en nu en altijd

En in de eeuwen der eeuwen.

Amen.

Lied ZJ 320 Erbarm U, God.

Schriftlezing (Joël 2,12-14)

Nu dan – spreekt de HEER –, keer terug tot Mij met heel je hart, door te vasten, te treuren en te rouwen. Niet je kleren moet je scheuren, maar je hart. Keer terug tot de HEER, jullie God, want Hij is genadig en liefdevol, geduldig en trouw, en bereid het onheil af te wenden. Misschien verandert Hij van gedachten, ziet Hij af van zijn voornemen en laat Hij een spoor van zegen achter, zodat jullie weer graan en wijn kunnen offeren aan de HEER, jullie God.

Stilte

Voorbede

L. Om bekering in onze grote wereld. Dat zij zich mag afkeren van oorlog en haat, en zich mag keren tot Gods ontfermende liefde.

Acclamatie



L. Om bekering in onze Kerk. Dat zij de Heer tot middelpunt neemt en de ogen op Hem gericht houdt.

Acclamatie

L. Om bekering in ons hart. Dat wij ons tot God richten en al onze hoop stellen op Hem.

Acclamatie

L. Bekeer U, God. Keer U naar ons om. Vergeet ons niet en geef ons Uw overvloedige zegen.

Acclamatie

Onze Vader

Slotgebed

God,
Aanhoor ons smeken en ga met ons mee op weg. Breng Uw volk bijeen en maak het één.
Tot wanneer de Dag van de Heer ook voor ons zal aanbreken. Door Christus onze Heer.
Amen.

Zegengebed

De Heer schenke ons zijn zegen, Hij beware ons voor onheil en geleide ons tot eeuwig leven. **Amen.**

EEN BIJBELS LEERHUIS OVER DE KLEINE PROFETEN – DE PROFEET JOËL 'KEER TERUG TOT MIJ MET HEEL JE HART'